

Datum 2021-12-01

FI dnr 17-6098

Finansinspektionen
Box 7821
103 97 Stockholm
Tel +46 8 408 980 00
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

Tillägg till remiss med förslag till ändrade regler om krav på insikt och erfarenhet för övervakande aktuarier

Sammanfattning

Finansinspektionen remitterade den 25 januari 2021 ett förslag till nya föreskrifter och allmänna råd om Pensionsmyndighetens försäkringsverksamhet i premiepensionssystemet. Förslaget syftade till att komplettera lagen (2017:230) om Pensionsmyndighetens försäkringsverksamhet i premiepensionssystemet. De nya föreskrifterna och allmänna råden föreslogs träda i kraft den 1 januari 2022.

Efter ytterligare överväganden bedömer Finansinspektionen att övervakande aktuarie inte kan anses vara ett sådant reglerat yrke i offentlig tjänst som enligt 3 § 1 lagen (2016:145) om erkännande av yrkeskvalifikationer är undantaget från lagen. Finansinspektionen har därför gjort ett inremarknadstest enligt bestämmelserna i förordningen (2020:757) om proportionalitetsprövning vid nya eller ändrade krav på yrkeskvalifikationer.

I samband med inremarknadstestet gjorde Finansinspektionen också en översyn av de föreslagna föreskrifterna och bedömde att vissa ändringar bör göras i 3 kap. om krav på insikt och erfarenhet för övervakande aktuarier.

I denna tilläggsremiss föreslås alltså ändringar av det tidigare remitterade förslaget.

Med anledning av de föreslagna ändringarna skjuts ikraftträdandet för föreskrifterna och de allmänna råden fram till den 1 mars 2022. Det påverkar inte det datum då bestämmelserna om rapportering i 6 kap. för första gången ska tillämpas.

Krav på insikt och erfarenhet för övervakande aktuarier

I det remitterade förslaget introducerade Finansinspektionen ett nytt begrepp: övervakande aktuarie (se 1 kap. 3 § andra stycket 7). Begreppet definierades som en person under vars överinseende de försäkringstekniska utredningarna och beräkningarna ska göras enligt 2 kap. 4 § lagen (2017:230) om Pensionsmyndighetens försäkringsverksamhet i premiepensionssystemet.

Finansinspektionen föreslog också att en övervakande aktuarie ska ha språkkunskaper på en nivå som är lämplig med hänsyn till personens uppgifter (se 3 kap. 2 § och remisspromemorian, s. 12). Till bestämmelsen föreslog Finansinspektionen allmänna råd som angav att kunskaperna i svenska bör vara tillräckliga för att den övervakande aktuarien ska förstå de delar av regelverket om premiepension som är av betydelse för de försäkringstekniska utredningarna och beräkningarna.

Därutöver föreslog Finansinspektionen att en övervakande aktuarie ska ha fullgjort kurser i svensk försäkringsredovisning och svensk försäkringsjuridik (se 3 kap. 4 § 1).

Finansinspektionen föreslog även att en övervakande aktuarie, som ett alternativ till de utbildningskrav som anges i kapitlet, i stället kan ha uppnått motsvarande kunskaper genom att ha fullgjort en annan likvärdig utbildning vid ett universitet eller en högskola i Sverige eller utomlands (se 3 kap. 5 §). Av bestämmelsen framgick även att en sådan utbildning också kan ha anordnats av en aktuarieförening eller en utbildningsorganisation. Till bestämmelsen föreslog Finansinspektionen allmänna råd som angav att en likvärdig utbildning exempelvis kan vara en äldre examen i matematisk statistik eller en civilingenjörsexamen.

I det remitterade förslaget (se 3 kap. 7 § och remisspromemorian, s. 12) föreslog Finansinspektionen även att inspektionen, efter ansökan från Pensionsmyndigheten, skulle få besluta om undantag från bestämmelserna om villkor för behörighet, om det fanns särskilda skäl.

Finansinspektionen uppgav också (se remisspromemorian, s. 11) att inspektionen bedömde att den övervakande aktuarien inte kommer att omfattas av reglerna i lagen (2016:145) om erkännande av yrkeskvalifikationer (YKL). Detta eftersom bestämmelserna i YKL inte

gäller den som vill utöva ett reglerat yrke som innebär anställning i offentlig tjänst.

Reviderat förslag

Finansinspektionen föreslår nu att bestämmelsen och de allmänna råden om språkkunskaper tas bort ur föreskrifterna. Finansinspektionen justerar även kravet på att en övervakande aktuarie ska ha fullgjort kurser i *svensk försäkringsredovisning och svensk försäkringsjuridik* genom att ordet *svensk* tas bort. Enligt det reviderade förslaget ändras bestämmelsen om alternativ till utbildningskrav genom att skrivningarna *vid ett universitet eller en högskola* liksom *[e]n sådan utbildning kan också ha anordnats av en aktuarieförening eller en utbildningsorganisation* tas bort. Samtidigt ändrar Finansinspektionen de allmänna råden så att det framgår att kurser som är anordnade av en aktuarieförening eller en utbildningsorganisation kan vara likvärdiga med de som anges i 3 §.

Finansinspektionen föreslår också att en ny bestämmelse om vidareutbildning för övervakande aktuarier införs. Samtidigt tar Finansinspektionen bort bestämmelsen om undantag från villkor för behörighet för övervakande aktuarier i de föreslagna föreskrifterna.

De föreslagna ändringarna innebär att numreringen av bestämmelserna i kapitlet justeras. Därtill föreslås ett fåtal redaktionella ändringar i kapitlet, såsom att kapitlets rubrik får en annan lydelse. De föreslagna ändringarna framgår i sin helhet av [bilaga 1](#).

Finansinspektionens överväganden

Universitets- och högskolerådet (UHR) ifrågasätter i sitt remissvar Finansinspektionens bedömning om att rollen som övervakande aktuarie är ett sådant reglerat yrke i offentlig tjänst som enligt 3 § 1 YKL inte omfattas av lagen. Efter ytterligare överväganden bedömer Finansinspektionen att övervakande aktuarie inte kan anses vara ett sådant reglerat yrke i offentlig tjänst som enligt 3 § 1 YKL är undantaget från lagen. Finansinspektionen har därför gjort ett inremarknadstest enligt bestämmelserna i förordningen (2020:757) om proportionalitetsprövning vid nya eller ändrade krav på yrkeskvalifikationer, se [bilaga 2](#). I samband med inremarknadstestet gjorde Finansinspektionen också en översyn av de föreslagna föreskrifterna och bedömde att vissa ändringar bör göras i 3 kap. om krav på insikt och erfarenhet för övervakande aktuarier.

Även om Finansinspektionen inte har fått några synpunkter från remissinstanserna när det gäller föreskrifternas krav på tillräckliga språkkunskaper, anser inspektionen efter ytterligare överväganden att det inte behövs några sådana bestämmelser. Skälet för detta är att språket på Pensionsmyndigheten enligt 10 § språklagen (2009:600) ska vara svenska. Det innebär att en övervakande aktuarie måste ha tillräckliga kunskaper i svenska för att kunna arbeta där. Finansinspektionen tar därför bort bestämmelsen och de allmänna råden om språkkunskaper i 3 kap. 2 § de föreslagna föreskrifterna.

Finansinspektionen anser vidare att det inte behöver finnas ett krav på att en övervakande aktuarie ska ha gått kurser i *svensk* försäkringsredovisning och *svensk* försäkringsjuridik. De särskilda reglerna om försäkringsredovisning är så begränsade att Finansinspektionen bedömer att det inte är nödvändigt att en övervakande aktuarie ska ha gått kurser i svensk försäkringsredovisning. Finansinspektionen har också närmare granskat innehållet i de kurser som för närvarande erbjuds i svensk försäkringsjuridik (försäkringsjuridik för aktuarier I och II). Inspektionen konstaterar att dessa inte behandlar de områden som är direkt relevanta för en övervakande aktuarie på Pensionsmyndigheten. Mot denna bakgrund justerar Finansinspektionen den föreslagna 3 kap. 3 § (enligt den nya numreringen) genom att ordet *svensk* tas bort.

Finansinspektionen anser efter ytterligare överväganden att det inte är nödvändigt att reglera att en sådan likvärdig utbildning som avses i 3 kap. 4 § de föreslagna föreskrifterna (enligt den nya numreringen) kan ha fullgjorts *vid ett universitet eller högskola* i Sverige eller utomlands. Det är tillräckligt att det framgår att utbildningen kan ha fullgjorts i Sverige eller utomlands. Finansinspektionen anser att skrivningen om att en sådan utbildning också kan ha anordnats av en aktuarieförening eller en utbildningsorganisation passar bättre i allmänna råd och att det bör förtydligas att råden endast rör kurser enligt 3 §. Finansinspektionen anser vidare att skrivningen om en äldre examen i matematisk statistik i de allmänna råden är förlegad. Finansinspektionen justerar därför 3 kap. 4 § de föreslagna föreskrifterna (enligt den nya numreringen) genom att skrivningen *vid ett universitet eller en högskola* liksom *[e]n sådan utbildning kan också ha anordnats av en aktuarieförening eller en utbildningsorganisation* tas bort. Samtidigt ändrar Finansinspektionen lydelsen i de allmänna råden så att det framgår att kurser som är anordnade av en aktuarieförening eller en utbildningsorganisation

kan vara likvärdiga med de som anges i 3 §. Ingen materiell skillnad är avsedd med ändringarna.

Pensionsmyndigheten anger i sitt remissvar att det ansvar som den övervakande aktuarien har, och storleken på premiepensionsverksamheten, inte motiverar ett undantag från kraven på behörighet. Efter ytterligare överväganden delar Finansinspektionen denna bedömning och tar därför bort det förslag om undantag som vid den tidigare remitteringen fanns i 3 kap. 7 § de föreslagna föreskrifterna.

Sveriges Advokatsamfund anger i sitt remissvar att det saknas skäl att inte ställa motsvarande krav på vidareutbildning för Pensionsmyndighetens övervakande aktuarie som finns för den ansvariga för aktuariefunktionen i ett försäkringsföretag eller i ett tjänstepensionsföretag. Finansinspektionen anser att det med hänsyn till premiepensionsverksamhetens betydelse och storlek finns skäl att ytterligare befästa betydelsen av vidareutbildning för Pensionsmyndighetens övervakande aktuarie. Ytterligare ett skäl för att ställa krav på vidareutbildning är att den övervakande aktuarien behöver hålla sig uppdaterad om den ständiga utveckling som sker på området för tjänstepensioner. Detta är ett sätt att säkerställa att försäkringsverksamheten i premiepensionssystemet har minst samma höga nivå som på området för tjänstepensioner. Finansinspektionen föreslår därför att ett krav på vidareutbildning införs i 3 kap. 5 § de föreslagna föreskrifterna (enligt den nya numreringen).

Komplettering av konsekvensutredningen

Finansinspektionen bedömer att de justeringar som beskrivs ovan i sig inte påverkar den konsekvensutredning som har gjorts i anslutning till det tidigare remitterade förslaget. Konsekvensutredningen behöver dock kompletteras med anledning av inspektionens ändrade bedömning att övervakande aktuarie inte kan anses vara ett sådant reglerat yrke i offentlig tjänst som enligt 3 § 1 YKL är undantaget från lagen.

YKL genomför allmänna bestämmelser i Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG av den 7 september 2005 om erkännande av yrkeskvalifikationer, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/55/EU (yrkeskvalifikationsdirektivet). I YKL regleras bland annat möjligheten för en yrkesutövare att få sina yrkeskvalifikationer erkända. I 22 § finns ett bemyndigande om att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, kan meddela föreskrifter om förfarandet för beslut enligt YKL samt om vilka myndigheter som utför de

olika uppgifter som följer av yrkeskvalifikationsdirektivet och de genomförandeakter och delegerade akter som antas med stöd av direktivet. Sådana föreskrifter finns i förordningen (2016:157) om erkännande av yrkeskvalifikationer (yrkeskvalifikationsförordningen).

Av yrkeskvalifikationsförordningen framgår ett antal skyldigheter för den myndighet som är behörig myndighet för ett yrke, bland annat att inom en viss tid fatta beslut om erkännande av yrkeskvalifikationer. Av punkt 4 i bilagan till förordningen framgår att Finansinspektionen är behörig myndighet i fråga om ansvarig för aktuariefunktionen i ett försäkringsföretag eller i ett tjänstepensionsföretag. Finansinspektionen utgår från att bilagan till förordningen kommer att uppdateras när inspektionens föreskrifter har beslutats, så att Finansinspektionen också blir behörig myndighet i fråga om övervakande aktuarie vid Pensionsmyndigheten. Yrkeskvalifikationsförordningen medför också ett antal skyldigheter för UHR, bland annat ska rådet löpande lämna uppgifter om reglerade yrken till Europeiska kommissionen.

Finansinspektionens reglering av nya krav på yrkeskvalifikationer för den övervakande aktuarien innebär alltså att såväl Finansinspektionen som UHR får i viss mån utökade arbetsuppgifter.

Konsekvenser för Finansinspektionen

Finansinspektionen är sedan tidigare behörig myndighet när det gäller ansvarig för aktuariefunktionen i ett försäkringsföretag eller i ett tjänstepensionsföretag. Denna uppgift har hittills inte medfört någon större arbetsinsats för Finansinspektionen. Inspektionen har inte tagit emot några ansökningar om erkännande av yrkeskvalifikationer. Arbetsuppgifterna har huvudsakligen bestått i att delta i UHR:s råd för reglerade yrken, att löpande lämna vissa uppgifter till UHR och att lämna uppgifter om kraven och skälen för nya eller ändrade krav på yrkeskvalifikationer som inspektionen har föreskrivit om. Finansinspektionen uppskattar att de föreslagna föreskrifterna och allmänna råden initialt kommer att innebära en större engångsinsats för inspektionen. Därefter förväntas arbetet med anledning av de föreslagna föreskrifterna och allmänna råden innebära relativt små kostnader för inspektionen. Finansinspektionen uppskattar att en årlig arbetsinsats, efter den initiala engångsinsatsen, kan rymmas inom 40 timmar.

Konsekvenser för UHR

För UHR innebär Finansinspektionens föreslagna reglering framför allt att rådet behöver lämna in ytterligare uppgifter till Europeiska kommissionen. Det rör sig om att löpande lämna uppgifter om förändringar av yrket. Vartannat år ska UHR lämna en rapport om de krav på yrkeskvalifikationer som har tagits bort eller mildrats under den senaste tvåårsperioden. När föreskrifter med nya eller ändrade krav på yrkeskvalifikationer har getts ut ska UHR också lämna uppgifter om kraven och skälen för dem. Det ska ske inom sex månader från det att föreskrifterna har getts ut. Finansinspektionen ska till UHR löpande lämna den information som rådet behöver för att kunna fullgöra sina skyldigheter. Finansinspektionen uppskattar att de föreslagna föreskrifterna och allmänna råden initialt kommer att innebära en större engångsinsats för UHR. Därefter förväntas arbetet med anledning av de föreslagna föreskrifterna och allmänna råden innebära relativt små kostnader för UHR. Finansinspektionen uppskattar att en årlig arbetsinsats, efter den initiala engångsinsatsen, kan rymmas inom 30 timmar.

Bilaga 1 – Förslag ny lydelse 3 kap.

3 kap. Krav på insikt och erfarenhet för övervakande aktuarier

Övervakande aktuarie

1 § En övervakande aktuarie ska uppfylla de krav som anges i 2–6 §§ för att anses ha den insikt och erfarenhet som anges i 2 kap. 4 § lagen (2017:230) om Pensionsmyndighetens försäkringsverksamhet i premiepensionssystemet.

Utbildning

2 § En övervakande aktuarie ska vid ett svenskt universitet eller en svensk högskola ha fullgjort en utbildning på grundnivå som omfattar minst 120 högskolepoäng i matematik och matematisk statistik, varav minst 45 högskolepoäng i respektive ämne.

3 § Utbildningen på grundnivå enligt 2 § ska omfatta eller vara kompletterad med fullgjorda kurser i

1. försäkringsredovisning och försäkringsjuridik, samt
2. livförsäkringsmatematik och finansiell matematik av en sådan omfattning som är lämplig med hänsyn till de försäkringstekniska utredningarna och beräkningarna.

Allmänna råd

Utbildningen på grundnivå bör ha kompletterats med en masterexamen i försäkringsmatematik.

4 § En övervakande aktuarie kan i stället för att ha fullgjort en sådan utbildning som avses i 2 och 3 §§, uppnå motsvarande kunskaper genom att ha fullgjort en annan likvärdig utbildning i Sverige eller utomlands.

Allmänna råd

Kurser likvärdiga med de som anges i 3 § kan vara anordnade av en aktuarieförening eller en utbildningsorganisation.

Vidareutbildning

5 § En övervakande aktuarie ska, om det behövs, vidareutbilda sig för att uppfylla kraven på insikt och erfarenhet.

Erfarenhet

6 § För att anses ha den erfarenhet som krävs ska en övervakande aktuarie ha arbetat praktiskt med försäkringstekniska utredningar och beräkningar i en verksamhet med privata pensioner, tjänstepensioner eller i myndighetens försäkringsverksamhet i premiepensionssystemet under minst tre av de senaste sju åren.

Bilaga 2

Inremarknadstest med proportionalitetsprövning – med anledning av nya föreskrifter och allmänna råd om krav på insikt och erfarenhet för övervakande aktuarier

Bakgrund

Av 2 kap. 4 § lagen (2017:230) om Pensionsmyndighetens försäkringsverksamhet i premiepensionssystemet (nedan LPFP) framgår bland annat att de försäkringstekniska utredningarna och beräkningarna ska göras under överinseende av en eller flera aktuarier, som ska ha den insikt och erfarenhet som krävs med hänsyn till omfattningen och arten av premiepensionsverksamheten.

Finansinspektionen har i 2 § 2 förordningen (2017:237) om Pensionsmyndighetens försäkringsverksamhet i premiepensionssystemet fått ett bemyndigande att ta fram föreskrifter om vad som avses med sådan insikt och erfarenhet. Finansinspektionen föreslår att kravet på insikt ska vara uppfyllt om en sådan aktuarie, som Finansinspektionen benämner den övervakande aktuarien, uppfyller vissa utbildningskrav. Finansinspektionen föreslår vidare att kravet på erfarenhet ska vara uppfyllt om aktuarien har viss relevant arbetslivserfarenhet. Dessa krav är sådana yrkeskvalifikationer som gör att rollen som övervakande aktuarie hos Pensionsmyndigheten blir ett reglerat yrke enligt 5 § 2 lagen (2016:145) om erkännande av yrkeskvalifikationer (YKL). Rollen innebär inte en sådan anställning i offentlig tjänst som är undantagen lagen enligt 3 § 1 YKL.

I samband med att Finansinspektionen inför nya eller ändrade krav för ett reglerat yrke ska inspektionen göra ett inremarknadstest enligt 4 § förordningen (2020:757) om proportionalitetsprövning vid nya eller ändrade krav på yrkeskvalifikationer (nedan proportionalitetsförordningen). När Finansinspektionen offentliggör ett förslag till föreskrifter som innehåller nya eller ändrade krav för ett reglerat yrke ska förslaget åtföljas av en

redogörelse för det inremarknadstest som inspektionen har gjort, se 8 § proportionalitetsförordningen. I detta dokument redovisas det inremarknadstest som inspektionen har gjort.

Mer information om bakgrunden till föreskriftsförslaget och Finansinspektionens bemyndigande finns i Finansinspektionens remisspromemoria *Förslag till nya regler om Pensionsmyndighetens försäkringsverksamhet i premiepensionssystemet*, FI Dnr 17-6098.

Nuvarande reglering

I dagsläget är det inte närmare reglerat vilken utbildning eller arbetslivserfarenhet som den övervakande aktuarien ska ha för att uppfylla kraven på insikt och erfarenhet enligt 2 kap. 4 § LPFP.

Finansinspektionens förslag till nya föreskrifter och allmänna råd om krav på insikt och erfarenhet för övervakande aktuarier

De föreslagna föreskrifterna och allmänna råden om krav på insikt och erfarenhet för övervakande aktuarier innehåller bland annat krav på viss utbildning och erfarenhet samt på fortlöpande vidareutbildning för den övervakande aktuarien. Syftet med de nya föreskrifterna och allmänna råden är att närmare precisera vad som avses med att den övervakande aktuarien ska ha den insikt och erfarenhet som krävs enligt 2 kap. 4 § LPFP. De övergripande avsikterna med regleringen är att säkerställa att den övervakande aktuarien har den kompetens som krävs för rollen. Det bidrar till att säkerställa en hög kvalitet på de försäkringstekniska utredningarna och beräkningarna i Pensionsmyndighetens försäkringsverksamhet i premiepensionssystemet.

Inremarknadstest

Av 4 och 8 §§ proportionalitetsförordningen följer att den myndighet som utarbetar ett förslag till föreskrifter som innehåller nya eller ändrade krav för ett reglerat yrke ska göra ett inremarknadstest som ska offentliggöras tillsammans med de föreslagna föreskrifterna. I testet ingår att säkerställa att förslaget inte är direkt eller indirekt diskriminerande på grund av nationalitet eller bosättningsort samt att motivera förslaget med hänvisning till ett mål av allmänt intresse. Det ingår också att, genom en proportionalitetsprövning, visa att de åtgärder som föreslås är lämpliga för

att säkerställa att målet av allmänt intresse nås och inte går utöver vad som är nödvändigt för att nå det målet.

Inga diskriminerande regler

Förslaget till föreskrifter och allmänna råd innehåller inte några bestämmelser som är direkt eller indirekt diskriminerande på grund av nationalitet eller bosättningsort. De föreslagna föreskrifterna innehåller visserligen en bestämmelse om att den övervakande aktuarien ska ha fullgjort en utbildning på grundnivå vid ett svenskt universitet eller en svensk högskola. Av en annan paragraf framgår dock att kravet på en sådan utbildning är uppfyllt om personen har genomgått motsvarande utbildning utomlands.

Motivering av förslaget med hänvisning till ett mål av allmänt intresse

Finansinspektionens föreslagna föreskrifter och allmänna råd är motiverade med hänvisning till skydd av arbetstagare som mål av allmänt intresse. Med arbetstagare avses i detta fall pensionssparare enligt definitionen i 64 kap. 4 § socialförsäkringsbalken (2010:110).

Alla som arbetar och betalar skatt i Sverige får pensionsrätter bland annat i form av premiepension. För att säkerställa att pensionsspararnas rätt till premiepension skyddas är det viktigt att Pensionsmyndigheten värderar skulden till pensionsspararna genom en väl avvägd, så kallad aktsam, beräkning av de försäkringstekniska avsättningarna. Det gäller då att kombinera kraven på tillräckliga avsättningar för att trygga åtagandena till pensionsspararna, men även att ge en rättvisande bild i årsredovisningen av dessa åtaganden. Med hänsyn till detta är det viktigt att den övervakande aktuarien har den insikt och erfarenhet som krävs för att säkerställa att utredningar och beräkningar blir korrekta. Bristande insikt och erfarenhet kan öka risken för att det uppstår fel vid matchning av tillgångar mot åtaganden, bestämning av pensionsbelopp och beräkning av försäkringstekniska avsättningar och återbäring.

Proportionalitetsprövning

Av 9 § proportionalitetsförordningen framgår att myndigheten vid proportionalitetsprövningen med utgångspunkt i målet av allmänt intresse ska beakta

1. vilka slags risker som motverkas av förslaget,
2. befintliga bestämmelser och i vilken utsträckning de är tillräckliga för att nå målet av allmänt intresse,
3. om förslaget är konsekvent och systematiskt i förhållande till hur liknande risker i jämförbara verksamheter har åtgärdats,
4. om förslaget förväntas leda till att målet av allmänt intresse nås,
5. vilka negativa effekter förslaget kan få för den fria rörligheten för personer och tjänster, konsumenternas valmöjligheter och tjänsternas kvalitet och väga dessa effekter mot förslagets förväntade nytta,
6. om målet av allmänt intresse kan nå genom mindre restriktiva åtgärder, och
7. om de föreslagna nya eller ändrade kraven var för sig bidrar till och är nödvändiga för att nå målet av allmänt intresse när de kombineras med övriga krav som begränsar tillträdet till yrket.

Finansinspektionen behandlar punkterna var för sig nedan.

Vilka slags risker kan motverkas av förslaget?

Genom att reglera vilken insikt och erfarenhet den övervakande aktuarien ska ha säkerställs att denne har nödvändig kompetens för rollen. Som Finansinspektionen konstaterar ovan kan bristande insikt och erfarenhet öka risken för att det uppstår fel vid matchning av tillgångar mot åtaganden, bestämning av pensionsbelopp och beräkning av försäkringstekniska avsättningar och återbäring. Det riskerar i sin tur att äventyra pensionsspararnas rätt till premiepension.

Vilka befintliga bestämmelser finns och i vilken utsträckning är de tillräckliga för att nå målet av allmänt intresse?

Som framgår ovan ska den eller de aktuarier som har överinseende över de försäkringstekniska utredningar och beräkningar som görs i Pensionsmyndighetens premiepensionsverksamhet ha den insikt och erfarenhet som krävs med hänsyn till premiepensionsverksamhetens omfattning och art. Det saknas i dagsläget närmare reglering av vilken utbildning och erfarenhet som den övervakande aktuarien ska ha för att uppfylla kraven på insikt och erfarenhet.

En förutsättning för att pensionsspararnas rätt till premiepension ska skyddas är att Pensionsmyndigheten värderar skulden till dem genom en aktsam beräkning av de försäkringstekniska avsättningarna. På så sätt

tryggas åtagandena mot pensionsspararna. Det är därför viktigt att den övervakande aktuarien – som har det yttersta ansvaret för de försäkringstekniska utredningarna och beräkningarna i premiepensionsverksamheten – har den insikt och erfarenhet som krävs för uppgiften. I den nuvarande regleringen preciseras inte vilken utbildning eller erfarenhet den övervakande aktuarien ska ha för att uppfylla kraven på insikt och erfarenhet. Den reglering som finns är därför inte tillräcklig för att målet av allmänt intresse ska nås.

Är förslaget konsekvent och systematiskt i förhållande till hur liknande risker i jämförbara verksamheter har åtgärdats?

Förslaget motsvarar i stora delar de villkor för behörighet som gäller för den som ansvarar för aktuariefunktionen i ett försäkringsföretag enligt 9 kap. 10–15 §§ Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2015:8) om försäkringsrörelse. Reglerna har dock anpassats till vilken utbildning och erfarenhet som är relevant med hänsyn till premiepensionsverksamhetens omfattning och art.

Förväntas förslaget leda till att målet av allmänt intresse nås?

Om den övervakande aktuarien har den utbildning och erfarenhet som anges i de föreslagna reglerna kan kvaliteten av de försäkringstekniska utredningarna och beräkningarna förväntas vara hög och därmed säkerställa pensionsspararnas rätt till sina premiepensioner. Förslaget förväntas därmed leda till att målet om skydd av arbetstagare nås. Finansinspektionen har ovan i detalj redogjort för varför förslaget bidrar till en hög kvalitet i Pensionsmyndighetens premiepensionsverksamhet.

Vilka negativa effekter kan förslaget få för den fria rörligheten för personer och tjänster, konsumenternas valmöjligheter och tjänsternas kvalitet?

Förslaget innehåller inga bestämmelser som kan få negativa effekter för den fria rörligheten för personer och tjänster, konsumenternas valmöjligheter och tjänsternas kvalitet. Som Finansinspektionen redogör för ovan innehåller de föreslagna föreskrifterna visserligen en bestämmelse om att den övervakande aktuarien ska ha fullgjort en utbildning på grundnivå vid ett svenskt universitet eller en svensk högskola. Av en annan paragraf framgår dock att kravet på en sådan utbildning är uppfyllt om personen har genomgått motsvarande utbildning utomlands.

Kan målet av allmänt intresse nås genom mindre restriktiva åtgärder?

Det finns inga alternativ till reglering genom föreskrifter eller allmänna råd, förutom att Pensionsmyndigheten genom självreglering fastställer egna styrdokument. Regeringen anger uttryckligen i propositionen att lagen i vissa delar bör preciseras genom föreskrifter (prop. 2016/17:76 s. 21 och 26). Finansinspektionen bedömer därför att det mest lämpliga alternativet är att reglera i form av föreskrifter och allmänna råd.

Finansinspektionen bedömer att de föreslagna reglerna är väl avvägda och att målet av allmänt intresse inte kan nås genom mindre restriktiva åtgärder. I den bedömningen har Finansinspektionen särskilt beaktat att inspektionen har anpassat kraven till Pensionsmyndighetens verksamhet. Finansinspektionen har bland annat avstått från att införa motsvarande krav som finns för den ansvarige för aktuariefunktionen i ett försäkringsföretag i de fall inspektionen har bedömt att kraven inte har varit nödvändiga.

Punkter att beakta särskilt vid bedömningen av om de föreslagna nya eller ändrade kraven var för sig bidrar till och är nödvändiga för att nå målet av allmänt intresse när de kombineras med övriga krav som begränsar tillträdet till yrket

Enligt 10 § proportionalitetsförordningen ska myndigheten, vid sin bedömning av om de föreslagna nya eller ändrade kraven var för sig bidrar till och är nödvändiga för att nå målet av allmänt intresse när de kombineras med övriga krav som begränsar tillträdet till yrket, särskilt beakta

1. om yrket regleras genom reserverade aktiviteter, en skyddad yrkestitel eller på annat sätt,
2. om det finns en skyldighet att genomgå kontinuerlig fortbildning,
3. krav som rör organiseringen av yrket, yrkesetik eller tillsyn,
4. krav på medlemskap i en yrkesorganisation,
5. kvantitativa begränsningar, såsom av antalet tillstånd att utöva yrket eller av antalet anställda med bestämda yrkeskvalifikationer,
6. krav på associationsform eller krav som rör ägarförhållanden eller företagsledning och som är kopplade till yrkets utövning,
7. territoriella begränsningar,
8. begränsningar av verksamhetskombinationer,
9. krav på försäkringsskydd,
10. krav på språkkunskaper,

11. krav som rör taxor, och
12. krav som rör marknadsföring.

Finansinspektionen behandlar respektive punkt nedan.

Regleras yrket genom reserverade aktiviteter, en skyddad yrkestitel eller på något annat sätt och finns det en skyldighet att genomgå kontinuerlig fortbildning?

Förutom kravet i 2 kap. 4 § LPFP om att den övervakande aktuarien ska ha den insikt och erfarenhet som krävs, med hänsyn till premiepensionsverksamhetens omfattning och art, saknas reglering av yrket.

Finns det krav som rör organiseringen av yrket, yrkesetik eller tillsyn?

Av 6 kap. 1 § LPFP framgår att Pensionsmyndighetens försäkringsverksamhet i premiepensionssystemet ska stå under tillsyn av Finansinspektionen. Inspektionens tillsyn gäller dock Pensionsmyndighetens försäkringsverksamhet och inte den övervakande aktuarien som sådan. För att skydda pensionsspararnas rätt till premiepension måste därför Finansinspektionens tillsyn kombineras med de föreslagna kraven på att den övervakande aktuarien hos Pensionsmyndigheten ska ha hög kompetens och aktuell erfarenhet.

Finns det krav på medlemskap i en yrkesorganisation?

Det finns inget krav på medlemskap i en yrkesorganisation.

Finns det kvantitativa begränsningar, såsom av antalet tillstånd att utöva yrket eller av antalet anställda med bestämda yrkeskvalifikationer?

Antalet övervakande aktuarier är inte begränsat vare sig genom lag eller på något annat sätt.

Finns det krav på associationsform, ägarförhållanden eller företagsledning som är kopplade till yrkets utövning?

Det finns inga krav på associationsform, ägarförhållanden eller företagsledning som är kopplade till yrkets utövning.

Finns det territoriella begränsningar?

Det finns inga territoriella begränsningar för yrket. Som framgår ovan innehåller de föreslagna föreskrifterna visserligen en bestämmelse om att den övervakande aktuarien ska ha fullgjort en utbildning på grundnivå vid ett svenskt universitet eller en svensk högskola. Av en annan paragraf framgår dock att detta utbildningskrav är uppfyllt även om personen har genomgått motsvarande utbildning utomlands. Det kan därför inte sägas att de föreslagna föreskrifterna innehåller territoriella begränsningar.

Finns det begränsningar av verksamhetskombinationer och krav på försäkringsskydd?

Det finns inga begränsningar av verksamhetskombinationer eller krav på försäkringsskydd.

Finns det krav på språkkunskaper?

En anställning som övervakande aktuarie vid Pensionsmyndigheten förutsätter kunskaper i svenska, eftersom Pensionsmyndigheten är en statlig förvaltningsmyndighet som enligt 10 § språklagen (2009:600) ska använda svenska. I de föreslagna föreskrifterna finns det dock inget krav på kunskaper i svenska för att verka som övervakande aktuarie.

Finns det krav som rör taxor och marknadsföring?

Det finns inga krav som rör taxor eller marknadsföring.

Ytterligare punkter att beakta

Enligt 11 § proportionalitetsförordningen ska myndigheten vid proportionalitetsprövningen, när det har betydelse, även beakta ett antal punkter som räknas upp där. Nedan behandlar Finansinspektionen de punkter som inspektionen bedömer har betydelse i sammanhanget.

Vilken verksamhet omfattar yrket och vad är kopplingen till den yrkeskvalifikation som krävs?

Den övervakande aktuarien har det övergripande ansvaret för att de försäkringstekniska utredningarna och beräkningarna i premiepensionsverksamheten är korrekta. I det aktuariella ansvaret ingår bland annat att

- beräkna och fördela arvsvinster – vilket förutsätter kunskaper om livslängdsantaganden,

- beräkna pensionsbelopp, försäkringstekniska avsättningar och återbäring för de pensionssparare som har valt traditionell förvaltning under utbetalningstiden – vilket förutsätter kunskap om traditionell pensionsförsäkring,
- beräkna effekter av att en medförsäkrad sätts in under utbetalningstiden – vilket förutsätter kunskaper om hur två pensionssparare påverkar en pensionsförsäkrings värde, och
- ge råd inom myndigheten, till exempel till styrelsen, om vad som gäller årsredovisningen.

För att säkerställa att den övervakande aktuarien har en sådan insikt och erfarenhet som rimligen måste krävas för att ta detta ansvar behöver det finnas regler om vilken utbildning och erfarenhet som den övervakande aktuarien ska ha. Det behöver också finnas regler om att den övervakande aktuarien fortlöpande ska vidareutbilda sig. Finansinspektionen bedömer att de föreslagna reglerna i dessa delar är proportionerliga och väl avvägda.

Hur ser uppgifternas komplexitet ut och hur ser kopplingen ut till behovet av yrkeskvalifikationer, särskilt när det gäller nivån, arten och längden på den utbildning eller erfarenhet som krävs?

För att kunna fullgöra sitt ansvar behöver den övervakande aktuarien ha tillräckliga kunskaper i matematik och matematisk statistik.

Utbildningskravet omfattar en grundutbildning samt kunskaper i livförsäkringsmatematik och finansiell matematik av sådan omfattning som är lämplig med hänsyn till de försäkringstekniska utredningarna och beräkningarna. Om den övervakande aktuarien inte har tillräcklig kunskap i matematik och matematisk statistik finns en risk för att Pensionsmyndigheten inte värderar skulden till pensionsspararna genom en väl avvägd, så kallad aktsam, beräkning av de försäkringstekniska avsättningarna. Detta kan leda till att det inte görs tillräckliga avsättningar för att trygga åtagandena till pensionsspararna, eller att det inte ges en rättvisande bild i årsredovisningen av dessa åtaganden. Om den övervakande aktuarien har bristande insikt och erfarenhet ökar risken för att det uppstår fel vid matchning av tillgångar mot åtaganden, bestämning av pensionsbelopp och beräkning av försäkringstekniska avsättningar och återbäring.

För att kunna bedöma vad som är rimliga avvägningar bör jämförelser göras med de regler som gäller för tjänstepensionsverksamhet. För att förstå de

reglerna krävs att den övervakande aktuarien har en utbildning i försäkringsjuridik och försäkringsredovisning.

Den övervakande aktuarien behöver dessutom ha praktisk erfarenhet av att ha arbetat som aktuarie i en verksamhet med pensioner. Det är endast genom erfarenhet som aktuarien fullt ut kan förstå de risker som verksamheten är förenad med. Rollen som övervakande aktuarie är också en senior roll som innebär kvalitetssäkring av försäkringstekniska utredningar och beräkningar. Det förutsätter förståelse för pensionsverksamhet. Den arbetslivserfarenhet som krävs är minst tre års praktiskt arbete – utfört under de senaste sju åren – med försäkringstekniska utredningar och beräkningar i en verksamhet med privata pensioner, tjänstepensioner eller i Pensionsmyndighetens försäkringsverksamhet i premiepensionssystemet.

Tjänstepensionsverksamheten utvecklas ständigt. Den övervakande aktuarien behöver kunna jämföra med regleringen för tjänstepensioner för att säkerställa att försäkringsverksamheten i premiepensionssystemet har minst samma höga nivå. Detta kan bara säkerställas genom relevant erfarenhet. Även den teoretiska utbildningen behöver vara aktuell. Den övervakande aktuarien behöver därför vidareutbilda sig kontinuerligt.

På grund av uppgifternas komplexitet finns ett behov av att reglera vilken utbildning och erfarenhet den övervakande aktuarien ska ha, samt att denne fortlöpande ska vidareutbilda sig. Finansinspektionen bedömer att de föreslagna reglerna i dessa delar är proportionerliga och väl avvägda.

Vilka möjligheter att få tillräckliga yrkeskvalifikationer på alternativa sätt finns?

Finansinspektionen ser inga möjligheter för den övervakande aktuarien att förvärva och behålla tillräckliga kvalifikationer på alternativa sätt än genom den utbildning, vidareutbildning och erfarenhet som framgår av de föreslagna föreskrifterna och allmänna råden.

Hur ser graden av självständighet ut när yrket utövas?

Den verksamhet och de uppgifter som den övervakande aktuarien utför kräver en hög kompetens och en mycket hög grad av självständighet.